

Γιατί ένα τέτοιο Συμπόσιο WHY SUCH A SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32635 & [doi:heal.uoi.12442](https://doi.org/10.12442/heal.uoi.12442)
Ο δρόμος ως το Συμπόσιο TOWARDS THE SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32632 & [doi:heal.uoi.12439](https://doi.org/10.12439/heal.uoi.12439)
Πρόγραμμα PROGRAM olympias.uoi.gr/32633 & [doi:heal.uoi.12440](https://doi.org/10.12440/heal.uoi.12440)
Ομιλίες ORAL PRESENTATIONS (121 βίντεο / videos) <https://www.youtube.com/@1-706/videos>
ΠΡΑΚΤΙΚΑ PROCEEDINGS olympias.uoi.gr/32634 & [doi:heal.uoi.12441](https://doi.org/10.12441/heal.uoi.12441)
Απολογισμός: Ήμουν κι εγώ εκεί! REPORT: I WAS THERE! olympias.uoi.gr/33342 & [doi:heal.uoi.13058](https://doi.org/10.13058/heal.uoi.13058)

Παρόν άρθρο THIS PAPER olympias.uoi.gr/33153 & [doi:heal.uoi.12909](https://doi.org/10.12909/heal.uoi.12909). EN Summary follows

Ευθανασία και αυτοκτονία με ιατρική συνδρομή. Υπάρχει δικαίωμα ή υποχρέωση στον θάνατο;¹

Σταυρούλα Τσινόρεμα²

Εργαστήριο Βιοηθικής Πανεπιστημίου Κρήτης

Περίληψη

Έχουν οι άνθρωποι δικαίωμα (ή και, όπως έχουν υποστηρίξει ορισμένοι, υποχρέωση) να επιλέξουν τον θάνατό τους και να ζητήσουν συνδρομή από τρίτον; Ειδικότερα είναι η ευθανασία και η αυτοκτονία με ιατρική συνδρομή (ΕΙΣ και ΑΙΣ) ηθικά θεμιτές; Βαθύ ηθικό χάσμα χωρίζει τους υποστηρικτές και τους πολέμιους και των δυο. Οι αντιπαραθέσεις είναι οξείες, καθώς άπτονται ζητημάτων της πλέον ευαίσθητης προσωπικής αλλά και πολιτικής ηθικής μας, και αφορούν (α) το βαθύτερο υπαρκτικό νόημα της ανθρώπινης ζωής, που σχετίζεται με τη θνητότητά της, (β) την αρμοδιότητα και τα όρια της προσωπικής βούλησης, (γ) τα όρια της δύναμης της ιατρικής αλλά και (δ) τα όρια της εξουσίας του κράτους να παρεμβαίνει και ρυθμίζει ζητήματα ζωής και θανάτου.

Στην παρούσα εισήγηση κεντρικό ερώτημα αποτελεί το (β), το οποίο έχει υποδηλώσει όσον αφορά το (γ) και το (δ). Η έννοια του δικαιώματος στον θάνατο και η σύστοιχη έννοια της υποχρέωσης στον θάνατο τίθενται υπό κριτική επεξεργασία. Εκφράζεται σκεπτικισμός ως προς την εννοιολογική συνοχή και την κανονιστική ισχύ ενός τέτοιου δικαιώματος (και υποχρέωσης) στον θάνατο.

¹ 28-4-2017 19:45-21:50 Συνεδρία: *Π8 Εύ ζην & Εύ θνήσκειν*. Ομιλία 7η: [YouTube=s49lm72F0HA](https://www.youtube.com/watch?v=s49lm72F0HA) 22:42.

Άρθρο: υποβολή 17-1-2017· αποδοχή 3-2-2023· κρίση από ομότεχνους (peer review) όχι.

Αν οι **σύνδεσμοι** στην κορυφή αυτής της σελίδας δεν λειτουργούν: > ΠΡΑΚΤΙΚΑ: σελίδα 21: υποσημείωση 6.

Πώς να **αναφέρετε** αυτό το άρθρο: Τσινόρεμα Σ. «Ευθανασία και αυτοκτονία με ιατρική συνδρομή. Υπάρχει δικαίωμα ή υποχρέωση στον θάνατο;». Στο: «*Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; (ΠΠΠ)*. Πρακτικά 1ου Διεπιστημονικού Συμποσίου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 28-30 Απριλίου 2017. ISBN 978-960-233-288-7». Εκδόσεις Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αποθετήριο Ολυμπιάς. 7 Απριλίου 2024. Άρθρο Π87: σς 3. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33153> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12909>.

² Καθηγήτρια Σύγχρονης, Νεότερης Φιλοσοφίας και Βιοηθικής, Διευθύντρια Σπουδών Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών "Βιοηθική", Διευθύντρια Εργαστηρίου Βιοηθικής Πανεπιστημίου Κρήτης. Πτυχίο Φιλοσοφίας (Αθήνα), Μεταπτυχιακό (ΜΑ) στην Ηθική και Κοινωνική Φιλοσοφία και Διδακτορικό (PhD) στην Ηθική Φιλοσοφία (Exeter). Έχει διδάξει στα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων και Exeter. Ερευνητικό έργο: ηθική και κοινωνική φιλοσοφία, βιοηθική, φιλοσοφία επιστημών, επιστημολογία, φιλοσοφία γλώσσας, φιλοσοφία νου. (Συν)επιμελήτρια: Philosophy and the Many Faces of Science, Rowman and Littlefield, 1998· Θέματα Βιοηθικής, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2013. Συγγραφέας: Γλώσσα και κριτική. Ο Wittgenstein για το νόημα, τη γνώση, τις αξίες, Liberal Books, 2013. Μέλος επιτροπών: για Ανθρώπινα Δικαιώματα· για Βιοηθική και Ηθική των Επιστημών· Fédération Internationale des Sociétés de Philosophie· Δεοντολογίας για Κλινικές Μελέτες (ΕΟΦ)· Βιοηθικής Ελληνικού Ινστιτούτου Pasteur· Δεοντολογίας της Έρευνας Πανεπιστημίου Κρήτης. <https://fks.uoc.gr/-prosopiko/425-stavroyla-tsinorema>. tsinorema@yahoo.co.uk.

Όσον αφορά το ερώτημα κατά πόσον είναι ηθικά θεμιτό να επιτραπεί σε κάποιον, ή να του παρασχεθεί βοήθεια, να επισπεύσει τον θάνατό του, θα συζητηθούν βασικά κριτήρια που έχουν προταθεί: η εγγενής αξία της ζωής, ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, το δικαίωμα της ατομικής επιλογής, η ικανοποίηση των βέλτιστων συμφερόντων κάποιου. Θα υποστηριχθεί πως η απάντηση στο ερώτημα κατά πόσον είναι ηθικά θεμιτό να αφηθεί κάποιος να πεθάνει εξαρτάται από τους λόγους που τη δικαιολογούν. Θα διερευνηθούν αυτοί οι λόγοι μέσω της αξιοποίησης ορισμένων ιδεών της καντιανής πρακτικής φιλοσοφίας.

Λέξεις-κλειδιά: *ευθανασία/αυτοκτονία με ιατρική συνδρομή, εγγενής αξία ζωής, σεβασμός ανθρώπινης αξιοπρέπειας, δικαίωμα ατομικής επιλογής, ικανοποίηση βέλτιστων συμφερόντων, καντιανή πρακτική φιλοσοφία, ιατρικά υποβοηθούμενη ευθανασία/αυτοκτονία, ανίατη ασθένεια, ανπόφορη οδύνη, ανώδυνος θάνατος, τέλος της ζωής, καλός θάνατος, ευ-θάνατος, δυσθανασία, πότε πρέπει να πεθαίνουμε, ΠΠΠ, πώς πρέπει να πεθαίνουμε, ΠώΠΠ, γιατί πρέπει να πεθαίνουμε, ΓΠΠ.*

Medically assisted euthanasia and suicide. Is there a right or duty to death?³

Stavroula Tsinorema⁴

Laboratory of Bioethics University of Crete

Summary

Do people have a right (or, as some have argued, an obligation) to choose their own death and seek third-party assistance? Are euthanasia and medically assisted suicide morally legitimate? A deep moral divide separates supporters and opponents of both. The confrontations are acute, as they touch on issues of our most sensitive personal and political ethics, and concern (a) the deepest existential meaning of human life, related to its fatality, (b) the competence and limits of personal will, (c) the limits of the power of medicine but also (d) the limits of the state's power to intervene and regulate matters of life and death.

In this presentation, the central question is (b), which has connotations regarding (c) and (d). The concept of the right to die and the corresponding concept of the obligation to die are critically elaborated. It is expressed skepticism as to the conceptual coherence and normative force of such a right (and obligation) to death.

³ 28 Apr 2017 19:45-21:50 Session: *P8 To live well & To die well*. **Speech 7:** [YouTube=s49lm72F0HA](https://www.youtube.com/watch?v=s49lm72F0HA) 22:42.

Paper: submitted 17 Jan 2017; accepted 3 Feb 2023; no peer reviewed.

If the **links** at the top of the first page do not work: > Top of the 1st page: PROCEEDINGS: page 22: footnote 10.

Cite this article: Tsinorema S. «Medically assisted euthanasia and suicide. Is there a right or duty to death?». In: «*When Should We Die? (WnSWD). Proceedings of the 1st Interdisciplinary Symposium. University of Ioannina, Greece, April 28-30, 2017. ISBN 978-960-233-288-7*». University of Ioannina Publications, Olympias repository. April 7, 2024. Paper P87: ps 3. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33153> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12909>.

⁴ Professor of Contemporary, Modern Philosophy and Bioethics, Director of Studies of the Interdepartmental Postgraduate Program "Bioethics", Director of the Bioethics Laboratory at the University of Crete. BA in Philosophy (Athens), MA in Moral and Social Philosophy and PhD in Moral Philosophy (Exeter). She has taught at the Universities of Ioannina and Exeter. Research work: moral and social philosophy, bioethics, philosophy of science, epistemology, philosophy of language, philosophy of mind. (Co)editor: *Philosophy and the Many Faces of Science*, Rowman and Littlefield, 1998; *Bioethics Issues*, University Press of Crete, 2013. Author: *Language and criticism. Wittgenstein on Meaning, Knowledge, Values*, Liberal Books, 2013. Member of committees: on Human Rights; on Bioethics and Ethics of Sciences; Fédération Internationale des Sociétés de Philosophie; Ethics for Clinical Studies (EOF); Bioethics of the Hellenic Pasteur Institute; University of Crete Research Ethics. <https://fks.uoc.gr/-prospiko/425-stavroyla-tsinorema>. tsinorema@yahoo.co.uk.

Regarding the question of whether it is morally legitimate to allow someone, or assist them, to hasten their own death, key criteria that have been proposed will be discussed: the intrinsic value of life, respect for human dignity, the right to individual choice, the satisfaction of one's best interests. It will be argued that the answer to the question of whether it is morally legitimate for someone to be left to die depends on the reasons that justify it. These reasons will be explored through the utilization of certain ideas of Kantian practical philosophy.

Keywords: *medically assisted euthanasia/suicide, intrinsic value of life, respect for human dignity, right to individual choice, satisfaction of one's best interests, Kantian practical philosophy, terminal illness, incurable illness, unbearable suffering, painless death, end of life, good death, eu-death, dysthanassia, prothanassia, metathanassia, posthumous longevity, when should we die, WnSWD, how should we die, HSWD, why should we die, WySWD.*